

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยการจัดการกำไรที่สนใจศึกษาประกอบด้วย (1) การจัดการกำไรที่คำนวณได้จากการใช้แนวคิดในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดทั้ง 2 แนวคิดคือแนวคิด Balance Sheet Approach และ Cash Flow Based Approach และ (2) การจัดการกำไรที่คำนวณได้จากการใช้แนวคิดในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดทั้ง 2 แนวคิดโดยคำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไร กล่าวคือ การจัดการกำไรที่มีค่าเป็นลบบ่งบอกถึงการจัดการกำไรให้สูงขึ้น และการจัดการกำไรที่มีค่าเป็นลบบ่งบอกถึงการจัดการกำไรให้ต่ำลง สำหรับแนวคิดในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดทั้ง 2 แนวคิดนั้น ผู้วิจัยได้อธิบายไว้แล้วในบทที่ 3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical Research Methodology) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่มีข้อมูลงบการเงินและเปิดเผยค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ปี 2548 และ 2549 ทั้งนี้ ยกเว้นกลุ่มธุรกิจการเงิน ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ กลุ่มธนาคาร และกลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต เนื่องจากกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าวมีรายการสินทรัพย์และหนี้สินที่แตกต่างจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ ซึ่งมีผลกระทบต่ออัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน โดยสามารถอธิบายกลุ่มตัวอย่างของแต่ละส่วนได้ดังนี้

การวิเคราะห์ในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจะต้องเป็นบริษัทที่มีข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครบถ้วน เมื่อพิจารณาจำนวนกลุ่มตัวอย่างเบื้องต้นพบว่ามีจำนวน 814 ตัวอย่าง ในจำนวนนี้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลได้ร้อยละ 79 (645 ตัวอย่าง) ส่วนที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 21 (169 ตัวอย่าง) แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีรอบระยะเวลาบัญชีเริ่มต้นวันที่ 1 มกราคม สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม ร้อยละ 7 (52 ตัวอย่าง) และเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาไม่ครบถ้วน สมบูรณ์ร้อยละ 14 (117 ตัวอย่าง)

การวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50 กลุ่มตัวอย่างเบื้องต้นของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50 มีจำนวน 77 ตัวอย่าง สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลได้ร้อยละ 83 (64 ตัวอย่าง) ของกลุ่มตัวอย่างเบื้องต้น ส่วนที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 17 (13 ตัวอย่าง) แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีรอบระยะเวลาบัญชีเริ่มต้นวันที่ 1 มกราคม ถึงสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม ร้อยละ 8 (6 ตัวอย่าง) และเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ร้อยละ 9 (7 ตัวอย่าง)

การวิเคราะห์โดยจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม ใช้กลุ่มตัวอย่างเช่นเดียวกับกรณีการวิเคราะห์ในภาพรวมโดยมีการพิจารณาเป็นแต่ละอุตสาหกรรม

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือกลุ่มของตัวแปรที่สนใจศึกษาหรือตัวแปรอธิบาย และกลุ่มของตัวแปรที่ใช้ในการควบคุมผลการวิจัย ตัวแปรแต่ละกลุ่มสามารถสรุปดังนี้

กลุ่มของตัวแปรที่สนใจศึกษาประกอบด้วย (1) การจัดการกำไรที่คำนวณได้จากการใช้แนวคิดในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดทั้ง 2 แนวคิดคือแนวคิด Balance Sheet Approach และ Cash Flow Based Approach และ (2) การจัดการกำไรที่คำนวณได้จากการใช้แนวคิดในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดทั้ง 2 แนวคิด โดยคำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไร กล่าวคือ การจัดการกำไรที่มีค่าเป็นบวกบ่งบอกถึงการจัดการกำไรให้สูงขึ้น และการจัดการกำไรที่มีค่าเป็นลบบ่งบอกถึงการจัดการกำไรให้ต่ำลง

สำหรับกลุ่มของตัวแปรที่ใช้ในการควบคุมผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ขนาดของบริษัท (2) อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (3) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (4) ผลขาดทุนจากการดำเนินงาน (5) รายงานของผู้สอบบัญชีงวดก่อน (6) ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (7) สัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ และ (8) จำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงานการเงินรวม

รายละเอียดของการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้โปรแกรม Statistical Package for Social Science Version 15.0 (SPSS for Window 15.0) เนื่องจากเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนเทคนิคทางสถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งแสดงผลอยู่ในรูปของความถี่และร้อยละ (Frequency and Proportion) ค่าต่ำสุด (Minimum: Min) ค่าสูงสุด

(Maximum: Max) ค่าฐานนิยม (Mode) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทั้งนี้เพื่อใช้ในการอธิบายผลการวิจัยในเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อมูลของกลุ่มตัวแปรที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้ ส่วนสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ที่นำมาใช้ในครั้งนี้ ประกอบด้วย การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้เทคนิคของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

5.1 สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นของการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วนหลัก ๆ คือ (1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม (2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้บริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50 (3) ผลการวิเคราะห์โดยจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยจัดเรียงตามสมมติฐานการวิจัย การสรุปผลการวิจัยในแต่ละส่วนมีสาระโดยสังเขปดังนี้

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม

5.1.1.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานในภาพรวม

ตัวแปรที่สนใจศึกษา

การจัดการกำไร วัดค่าโดยใช้การจัดการกำไรที่คำนวณได้จากการใช้แนวคิดในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดทั้ง 2 แนวคิดคือ แนวคิด Balance Sheet Approach และ Cash Flow Based Approach

รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารที่คำนวณโดยใช้แนวคิด Balance Sheet Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 0.00012 (Mean) รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารตามแนวคิดนี้ค่าน้อยที่สุดอยู่ที่ -1.24916 ในทางตรงกันข้ามรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารตามแนวคิดนี้ค่าสูงสุดอยู่ที่ 1.26187

รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารที่คำนวณโดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 0.01150 (Mean) รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารตามแนวคิดนี้ค่าต่ำสุดอยู่ที่ -0.77573 ในทางตรงกันข้ามรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารตามแนวคิดนี้ค่าสูงสุดอยู่ที่ 0.56106

ดังนั้นรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารที่คำนวณได้จากการใช้แนวคิดในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดทั้ง 2 แนวคิดโดยเฉลี่ยแล้วมีค่าเป็นบวก กล่าวคือเป็นรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารที่ทำให้กำไรสูงขึ้น แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ส่วนใหญ่มีแนวโน้มในการเลือกใช้นโยบายการบัญชีที่เหมาะสมกับบริษัทซึ่งทำให้มีการปรับเปลี่ยนผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินให้เป็นไปในรูปแบบเพื่อตกแต่งกำไรเป็นสำคัญ

ตัวแปรควบคุม

(1) ขนาดของบริษัท โดยเฉลี่ยแล้วขนาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ซึ่งวัดค่าจากสินทรัพย์รวมคือ 8.06121 (3,169.12 ล้านบาท) บริษัทที่มีขนาดเล็กสุดมียอดสินทรัพย์รวมเท่ากับ 4.46176 (86.64 ล้านบาท) ในทางตรงกันข้ามบริษัทที่มีขนาดใหญ่ที่สุดมียอดสินทรัพย์รวมเท่ากับ 13.52976 (751,450.04 ล้านบาท) แสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ส่วนใหญ่เป็นบริษัทขนาดกลาง

(2) อัตราส่วนทุนหมุนเวียน โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 2.34957 เท่า แสดงว่าเฉลี่ยแล้วบริษัทมีสภาพคล่องและความสามารถในการชำระหนี้สินระยะสั้น อัตราส่วนทางการเงินนี้มีค่าต่ำสุด 0.00388 ซึ่งเป็นค่าที่ต่ำมากแสดงให้เห็นว่าบริษัทอาจไม่สามารถชำระหนี้สินระยะสั้นได้เมื่อครบกำหนด ในทางตรงกันข้ามอัตราส่วนทางการเงินนี้มีค่าสูงสุดเท่ากับ 25.30670 แสดงว่าบริษัทมีสภาพคล่องที่สูงและมีความสามารถในการชำระหนี้สินระยะสั้นที่สูงเช่นกัน

(3) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 0.43825 เท่า อัตราส่วนทางการเงินนี้มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.00627 เท่า ซึ่งเป็นค่าที่ต่ำมาก แสดงว่าบริษัทมีความเสี่ยงต่อการชำระหนี้สินในระยะยาวอยู่ในระดับต่ำหรือมีความเสี่ยงทางการเงินอยู่ในระดับต่ำ ในทางตรงกันข้ามอัตราส่วนทางการเงินนี้มีค่าสูงถึง 2.05059 เท่า แสดงว่าเป็นบริษัทที่มีความเสี่ยงต่อการชำระหนี้สินในระยะยาวและความเสี่ยงทางการเงินอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ส่วนใหญ่มีความเสี่ยงทางการเงินอยู่ในระดับต่ำ

(4) ผลขาดทุนจากการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ พบว่ามีบริษัทที่มีผลขาดทุนจากการดำเนินงานอย่างน้อย 2 ปีใน 3 ปีที่ผ่านมาอยู่ร้อยละ 10.20 (66 ตัวอย่าง) นอกจากนี้จำนวนบริษัทอีก 579 ตัวอย่าง พบว่าไม่มีผลขาดทุนจากการดำเนินงานหรือมี

ผลขาดทุนจากการดำเนินงานไม่เกิน 1 ปีใน 3 ปีที่ผ่านมาซึ่งคิดเป็นร้อยละ 89.80 แสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ส่วนใหญ่มีผลการดำเนินงานอยู่ในเกณฑ์ดี

(5) รายงานของผู้สอบบัญชีที่ตรวจก่อนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ พบว่ามีบริษัทที่ได้รับรายงานแบบที่เปลี่ยนแปลงไปในงวดก่อนอยู่ร้อยละ 22.50 (145 ตัวอย่าง) และมีบริษัทที่ได้รับรายงานแบบที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในงวดก่อนสูงถึงร้อยละ 77.50 (500 ตัวอย่าง) และเมื่อทำการเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่าบริษัทที่ได้รับรายงานของผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไปในงวดก่อนจะมีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยเฉลี่ยแล้วสูงกว่าบริษัทที่ได้รับรายงานของผู้สอบบัญชีแบบที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากการได้รับรายงานแบบที่เปลี่ยนแปลงไปในงวดก่อนเป็นสัญญาณเตือนภัยอย่างหนึ่งให้กับผู้สอบบัญชีในการวางแผนการตรวจสอบในงวดปัจจุบันทำให้ต้องเพิ่มขอบเขตของการตรวจสอบและระยะเวลาในการตรวจสอบมากขึ้นเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการปรับปรุงงบการเงินนั้นมีความถูกต้องอันส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

(6) ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี การใช้บริการงานตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ พบว่ามีบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากผู้สอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (BIG 4) สูงถึงร้อยละ 58.10 (375 ตัวอย่าง) ในขณะที่มีบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากผู้สอบบัญชีอื่นๆ ที่ไม่ใช่ผู้สอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (NON-BIG 4) อยู่ร้อยละ 41.90 (270 ตัวอย่าง) นอกจากนี้เมื่อทำการเปรียบเทียบขนาดของสำนักงานสอบบัญชีกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่าบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากผู้สอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (BIG 4) โดยเฉลี่ยแล้วมีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเท่ากับ 1,787,127.25 บาท ซึ่งสูงกว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากผู้สอบบัญชีอื่นๆ ที่ไม่ใช่ผู้สอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (NON-BIG 4) ที่มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยเฉลี่ยเท่ากับ 879,668.14 บาท แสดงให้เห็นว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่มีการควบคุมคุณภาพของการตรวจสอบเพื่อรักษาชื่อเสียงของสำนักงาน และเป็นผลจากความแตกต่างของต้นทุนและกำไรของสำนักงานสอบบัญชี

(7) สัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบพบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์โดยส่วนใหญ่มีสัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบสูงถึง 100 เปอร์เซ็นต์ กล่าวคือคณะกรรมการตรวจสอบทุกท่านมีความเป็นอิสระ คิดเป็นร้อยละ 98.60 (636 ตัวอย่าง) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่าโดยเฉลี่ยแล้วบริษัทที่มีสัดส่วนความเป็น

อิสระของคณะกรรมการตรวจสอบเท่ากับ 99.54 เปอร์เซนต์ แสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระตามข้อบังคับของตลาดหลักทรัพย์

(8) จำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ พบว่าจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวมโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 4.84 บริษัท เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่า บางตัวอย่างมีจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวมสูงถึง 95 บริษัท ในขณะที่บางตัวอย่างมีจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวมเท่ากับ 0 บริษัท กล่าวคือเป็นบริษัทที่ไม่มีการจัดทำงบการเงินรวมเนื่องจากไม่มีบริษัทย่อย เนื่องจากความแตกต่างของจำนวนบริษัทย่อยของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของแต่ละบริษัทมีความแตกต่างกันตามจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาจัดทำงบการเงินรวม

ตัวแปรตาม

ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์โดยเฉลี่ยเท่ากับ 1,328,286.07 บาท ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีต่ำสุดอยู่ที่ 220,000.00 บาท และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงสุดเท่ากับ 25,200,000.00 บาท

5.1.1.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในภาพรวม

สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยต้องการตรวจสอบว่าการจัดการกำกับความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่และเพื่อเป็นการตอบปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า การจัดการกำกับความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุในตัวแบบที่ 1 เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ กล่าวคือ การจัดการกำกับความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ ($p\text{-value} > 0.05$) ดังนั้นจึงปฏิเสธ สมมติฐานการวิจัยดังกล่าว ทั้งนี้ผลการทดสอบมีความสอดคล้องกันไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์การจัดการกำกับผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารโดยใช้แนวคิด Balance Sheet Approach หรือ Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด

ผลการทดสอบเมื่อคำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไร

เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นว่า ผลการวิจัยที่ได้รับจากตัวแบบที่ใช้การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารให้ผลไม่แตกต่างกันกับตัวแบบที่คำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร ผู้วิจัยจึงนำตัวแบบที่ 2 มาทดสอบเพิ่มเติม ผลการทดสอบที่ได้พบว่ากรณีการวิเคราะห์การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารโดยใช้แนวคิด Balance Sheet Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ได้จากตัวแบบที่ 1 กล่าวคือการจัดการกำไรให้สูงขึ้น การจัดการกำไรให้ต่ำลงไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} > 0.05$) สำหรับกรณีที่ใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดนั้น พบผลการทดสอบที่มีความสอดคล้องคือ การจัดการกำไรให้สูงขึ้นไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ($p\text{-value} > 0.05$) และผลการทดสอบที่มีความขัดแย้งคือ การจัดการกำไรให้ต่ำลงมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$)

เมื่อพิจารณาผลการทดสอบตัวแปรควบคุมพบว่ามีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางที่คาดหวังไว้ สำหรับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมทั้งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยในอดีต ประกอบด้วย

ตัวแปรขนาดของบริษัทพบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ ($p\text{-value} < 0.05$) สามารถกล่าวได้ว่าบริษัทที่มีสินทรัพย์รวมสูงหรือบริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีรายการทางบัญชีที่มากกว่าทำให้ผู้สอบบัญชีต้องใช้เวลาในการตรวจสอบ รวมถึงขอบเขตของการตรวจสอบที่มากกว่า เพื่อลดความเสี่ยงจากการตรวจสอบให้อยู่ในระดับที่ผู้สอบบัญชีสามารถยอมรับได้ อันจะส่งผลให้มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก

ตัวแปรผลขาดทุนจากการดำเนินงานพบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ ($p\text{-value} < 0.05$) แสดงให้เห็นว่าผลการดำเนินงานในอดีตของบริษัทที่ประสบกับสภาพขาดทุนสุทธิเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาจากการบริหารงานของฝ่ายบริหารที่ไม่ประสบความสำเร็จหรืออาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการใช้ดุลยพินิจในการปรับแต่งผลการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางที่ตนเองต้องการ โดยความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นคือ ความเสี่ยงจากการดำเนินงานต่อเนื่อง ความเสี่ยงที่บการเงิน

จะแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญซึ่งเป็นผลมาจากการทุจริตและข้อผิดพลาดจากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้สอบบัญชีบริหารความเสี่ยงโดยการเพิ่มขอบเขตของการตรวจสอบรวมถึงเพิ่มระยะเวลาที่ใช้ในการตรวจสอบมากขึ้น มีผลทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่มีผลขาดทุนเพิ่มขึ้นตามความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น

ตัวแปรขนาดของสำนักงานสอบบัญชีพบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ ($p\text{-value} < 0.05$) แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่ใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (BIG 4) มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงกว่าบริษัทที่ไม่ได้ใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (NON-BIG 4) มีความเป็นไปได้ว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (BIG 4) มีการพิจารณาถึงคุณภาพของการตรวจสอบและชื่อเสียงของสำนักงานสอบบัญชี รวมทั้งต้นทุนและกำไรที่ต้องการในแต่ละสำนักงานมีความแตกต่างกัน

ตัวแปรจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาจัดทำการเงินรวมพบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ ($p\text{-value} < 0.05$) แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีจำนวนบริษัทย่อยมาก ซึ่งบริษัทย่อยอาจจะมีความเกี่ยวข้องกับบริษัทใหญ่ในหลายลักษณะ เช่น ความเกี่ยวข้องระหว่างกันทางการค้า ความเกี่ยวข้องกันจากการลงทุน เป็นต้น ลักษณะดังกล่าวเป็นรายการที่ต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษ รวมทั้งมีรายการที่เกี่ยวข้องระหว่างกันสูงขึ้นไปด้วย อันส่งผลให้ผู้สอบบัญชีต้องมีการพิจารณาประเด็นเพิ่มเติมจากบริษัทที่ไม่มีบริษัทย่อย มีผลทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทสูงขึ้นไปตามจำนวนบริษัทย่อยที่ต้องนำมาจัดทำการเงินรวมกับบริษัทใหญ่

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้บริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50

5.1.2.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50

ตัวแปรที่สนใจศึกษา

รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารที่คำนวณโดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ -0.03200 (Mean) รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารตามแนวคิดนี้ค่าต่ำสุดอยู่ที่ -0.23409 ในทางตรงกันข้ามรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารตามแนวคิดนี้ค่าสูงสุดอยู่ที่ 0.18232 แสดงให้เห็นว่ารายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารโดยเฉลี่ยแล้วมีค่าเป็นลบ กล่าวคือ

เป็นรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารที่ทำให้กำไรต่ำลงสะท้อนให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่อยู่ในกลุ่ม SET 50 มีแนวโน้มในการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างเพื่อตกแต่งกำไรเป็นสำคัญ

ตัวแปรควบคุม

(1) ขนาดของบริษัท โดยเฉลี่ยแล้วขนาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ซึ่งวัดค่าจากสินทรัพย์รวมคือ 10.65755 (42,512.35 ล้านบาท) บริษัทที่มีขนาดเล็กสุดมียอดสินทรัพย์รวมเท่ากับ 8.14673 (3,452.07 ล้านบาท) ในทางตรงกันข้ามบริษัทที่มีขนาดใหญ่ที่สุดมียอดสินทรัพย์รวมเท่ากับ 13.52976 (751,450.04 ล้านบาท) แสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่อยู่ในกลุ่ม SET 50 ส่วนใหญ่เป็นบริษัทที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่

(2) อัตราส่วนทุนหมุนเวียน โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 1.67593 เท่า แสดงว่าเฉลี่ยแล้วบริษัทมีสภาพคล่องและความสามารถในการชำระหนี้สินระยะสั้น อัตราส่วนทางการเงินนี้มีค่าต่ำสุด 0.09675 ซึ่งเป็นค่าที่ต่ำแสดงให้เห็นว่าบริษัทอาจไม่สามารถชำระหนี้สินระยะสั้นได้เมื่อครบกำหนด ในทางตรงกันข้ามอัตราส่วนทางการเงินนี้มีค่าสูงสุดเท่ากับ 4.91373 แสดงว่าบริษัทมีสภาพคล่องและมีความสามารถในการชำระหนี้สินระยะสั้นที่ดี

(3) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 0.49072 เท่า อัตราส่วนทางการเงินนี้มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.05647 เท่า ซึ่งเป็นค่าที่ต่ำ แสดงว่าบริษัทมีความเสี่ยงต่อการชำระหนี้สินในระยะยาวอยู่ในระดับต่ำหรือมีความเสี่ยงทางการเงินอยู่ในระดับต่ำ ในทางตรงกันข้ามอัตราส่วนทางการเงินนี้มีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.99716 เท่า แสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่อยู่ในกลุ่ม SET 50 ส่วนใหญ่มีความเสี่ยงทางการเงินอยู่ในระดับต่ำ

(4) ผลขาดทุนจากการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่อยู่ในกลุ่ม SET 50 พบว่ามีบริษัทที่มีผลขาดทุนจากการดำเนินงานอย่างน้อย 2 ปีใน 3 ปีที่ผ่านมาอยู่ร้อยละ 4.70 (3 ตัวอย่าง) นอกจากนี้จำนวนบริษัทอีก 61 ตัวอย่าง พบว่าไม่มีผลขาดทุนจากการดำเนินงานหรือมีผลขาดทุนจากการดำเนินงานไม่เกิน 1 ปีใน 3 ปีที่ผ่านมาซึ่งคิดเป็นร้อยละ 95.30 แสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่อยู่ในกลุ่ม SET 50 ส่วนใหญ่มีผลการดำเนินงานอยู่ในเกณฑ์ดี

(5) รายงานของผู้สอบบัญชีที่งวดก่อนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่อยู่ในกลุ่ม SET 50 พบว่ามีบริษัทที่ได้รับรายงานแบบที่เปลี่ยนแปลงไปในงวดก่อนอยู่ร้อยละ 26.60 (17 ตัวอย่าง) และมีบริษัทที่ได้รับรายงานแบบที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในงวดก่อนสูงถึงร้อยละ 73.40 (47 ตัวอย่าง)

(6) ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี การใช้บริการงานตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่อยู่ในกลุ่ม SET 50 พบว่ามีบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากผู้สอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (BIG 4) สูงถึงร้อยละ 84.40 (54 ตัวอย่าง) ในขณะที่มีบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากผู้สอบบัญชีอื่นๆ ที่ไม่ใช่ผู้สอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (NON-BIG 4) อยู่ร้อยละ 15.60 (10 ตัวอย่าง)

(7) สัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบพบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่อยู่ในกลุ่ม SET 50 ทุกบริษัทมีสัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ 100 เปอร์เซ็นต์ กล่าวคือคณะกรรมการตรวจสอบทุกท่านมีความเป็นอิสระแสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่อยู่ในกลุ่ม SET 50 มีคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระตามข้อบังคับของตลาดหลักทรัพย์ทุกบริษัทรวมทั้งมีการกำกับดูแลกิจการที่ดีด้วย

(8) จำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทางการเงินรวมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่อยู่ในกลุ่ม SET 50 พบว่าจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทางการเงินรวมโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 16.94 บริษัท เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่า บางตัวอย่างมีจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทางการเงินรวมสูงถึง 95 บริษัท ในขณะที่บางตัวอย่างมีจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทางการเงินรวมเท่ากับ 0 บริษัท กล่าวคือเป็นบริษัทที่ไม่มีการจัดทางการเงินรวมเนื่องจากไม่มีบริษัทย่อย เนื่องจากความแตกต่างของจำนวนบริษัทย่อยของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของแต่ละบริษัทมีความแตกต่างกันตามจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาจัดทางการเงินรวม

ตัวแปรตาม

ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50 โดยเฉลี่ยเท่ากับ 4,781,668.01 บาท มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีต่ำสุด 800,000.00 บาท และมีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงสุด 25,200,000.00 บาท

5.1.2.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยใช้ข้อมูลบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มเติมโดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือ บริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50 เพื่อเป็นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีเนื่องจากบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีสามารถช่วยลดการจัดการกำไรของผู้บริหารได้ ผลการวิเคราะห์สามารถให้รายละเอียดเพิ่มเติมจากการวิเคราะห์ในภาพรวมคือ พบความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่างการจัดการกำไรให้สูงขึ้นกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีจากการใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด ซึ่งให้ผลการวิเคราะห์ที่แตกต่างจากผลการวิเคราะห์ในภาพรวม เมื่อพิจารณาผลการทดสอบตัวแปรควบคุมพบว่าตัวแปรที่มีทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวังและมีนัยสำคัญทางสถิติประกอบด้วย ตัวแปรขนาดของบริษัทและตัวแปรจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาจัดทำการเงินรวม แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีขนาดใหญ่และมีจำนวนบริษัทย่อยหลายบริษัทนั้นพบว่าจะมีรายการค้าที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากส่งผลให้ผู้สอบบัญชีต้องใช้เวลาในการตรวจสอบมากขึ้นมีผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นเช่นกัน

5.1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

5.1.3.1 ผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อให้ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีความชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผลการวิเคราะห์พบความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับการจัดการกำไรให้สูงขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาทิศทางของความสัมพันธ์พบว่าเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามแสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคนั้นค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีความเป็นไปได้ว่าไม่ได้เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงจากการจัดการกำไรอย่างแท้จริง และผลการวิเคราะห์ในอุตสาหกรรมอื่นๆ ให้ผลไม่แตกต่างจากกรณีการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม กล่าวคือไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็นที่มุ่งเน้นศึกษาตามสมมติฐานการวิจัย และจากผลการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สามารถอภิปรายได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในภาพรวม พบว่าการจัดการกำไรไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี นอกจากนี้ผู้วิจัยได้พิจารณาผลการวิจัยโดยจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม พบว่าผลการวิจัยในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมให้ผลเช่นเดียวกับการวิเคราะห์ในภาพรวมคือไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ยกเว้นกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคที่พบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรให้สูงขึ้นกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีแต่เป็นความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามทำให้สามารถสรุปผลได้เช่นเดียวกัน กล่าวคือความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นพบว่ามีความขัดแย้งกับงานวิจัยในอดีตของ Gul et al. (2003) ผลการวิจัยพบความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่างรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยเฉพาะรายการคงค้างที่ทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของกำไร จากผลการวิเคราะห์ในภาพรวมแสดงให้เห็นว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีไม่ได้เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงจากการจัดการกำไรของผู้สอบบัญชี อย่างไรก็ตามในการปฏิบัติงานตรวจสอบผู้สอบบัญชีต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชีอยู่แล้ว รวมทั้งผู้สอบบัญชีได้ทำการบริหารความเสี่ยงซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 400 เรื่องการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีกับการควบคุมภายใน ที่ว่าผู้สอบบัญชีควรใช้ดุลยพินิจเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพในการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีและกำหนดวิธีการตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่าความเสี่ยงในการสอบบัญชีได้ลดลงจนถึงระดับต่ำพอที่จะยอมรับได้ และนอกจากนี้ผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ต้องเป็นผู้สอบบัญชีที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์รวมทั้งต้องมีคุณลักษณะตามที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์กำหนดหรือสามารถกล่าวได้ว่าผู้สอบบัญชีได้ปฏิบัติงานตรวจสอบอย่างมีคุณภาพตามข้อบังคับและตามมาตรฐานการสอบบัญชี ดังนั้นประเด็นที่ว่าผู้สอบบัญชีไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบคือไม่ประเมินความเสี่ยงหรือไม่บริหารความเสี่ยงจากการจัดการกำไรจึงเป็นไปได้ และเมื่อพิจารณาประเด็นเกี่ยวกับการคำนวณค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีจากการสัมภาษณ์ผู้สอบบัญชีพบว่า สำนักงานสอบบัญชีมีการคำนวณค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยใช้วิธี Recovery Rate ซึ่งเป็นวิธีการคำนวณในกรณีที่ผู้สอบบัญชีมีความเห็นว่า

อัตราค่าธรรมเนียมของผู้ปฏิบัติงานคุณระยะเวลาที่ใช้แน่นอนอาจจะสูงเกินไป จึงมีการกำหนดอัตราเป็นเปอร์เซ็นต์ของค่าธรรมเนียมที่คำนวณได้ตามความต้องการของสำนักงานสอบบัญชีและความสามารถในการจ่ายชำระของบริษัทลูกค้าหรือขึ้นอยู่กับภาระการตรวจสอบของสำนักงานสอบบัญชีและบริษัทลูกค้า เหตุผลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าผู้สอบบัญชีไม่สามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีจากบริษัทลูกค้าได้ตามที่เกิดขึ้นจริงหรือไม่สามารถเพิ่มค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีได้เมื่อพบความเสี่ยงจากการจัดการกำไร มีผลทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีดังกล่าวไม่สามารถสะท้อนความเสี่ยงจากการจัดการกำไรที่ผู้สอบบัญชีเผชิญอยู่ได้ หรือสามารถกล่าวได้ว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่เรียกเก็บจากบริษัทลูกค้านั้นต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ทำให้ผลการวิจัยในครั้งนี้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงจากการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เพิ่มเติมโดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือ บริษัทจดทะเบียนที่อยู่ในกลุ่ม SET 50 พบผลการวิจัยเพิ่มเติมคือ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่างการจัดการกำไรให้สูงขึ้นกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรให้สูงขึ้นกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Abbott et al. (2006) ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับการจัดการกำไรให้สูงขึ้น สามารถกล่าวได้ว่าบริษัทที่มีขนาดใหญ่และอยู่ในกลุ่ม SET 50 มีความเป็นไปได้ที่ผู้บริหารของบริษัทจะเลือกใช้นโยบายการบัญชีที่เหมาะสมกับบริษัทเพื่อปรับแต่งผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามดุลยพินิจของผู้บริหารและเป็นไปตามความคาดหวังของนักลงทุนเพื่อแสดงผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามลักษณะของหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกให้เป็นบริษัทที่อยู่ในกลุ่ม SET 50 เนื่องจากบริษัทจดทะเบียนที่อยู่กลุ่ม SET 50 จะได้รับประโยชน์คือ สามารถดึงดูดนักลงทุนให้มีความสนใจในตัวบริษัทมากขึ้นเพราะบริษัทได้รับการคัดเลือกแล้วว่ามีขนาดและสภาพคล่องที่ดี อันจะส่งผลให้ผู้สอบบัญชีต้องเพิ่มคุณภาพและขอบเขตของการตรวจสอบมีผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้น นอกจากนี้การเป็นบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงขึ้นเช่นกัน กล่าวคือคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทย่อมมีความต้องการการตรวจสอบที่มีคุณภาพสูงตามไปด้วยซึ่งเป็นผลการวิจัยในอดีตของ Collier and Gregory (1996) ดังนั้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงจากการจัดการกำไรที่ผู้สอบบัญชีเผชิญอยู่ได้ กล่าวคือผู้สอบบัญชีสามารถคิดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้นได้ตามความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นรวมถึงความพยายามในการตรวจสอบที่เพิ่มขึ้นตามความเสี่ยงดังกล่าว

แสดงว่าการจัดการกำไรเป็นประเด็นหนึ่งของผู้สอบบัญชีได้นำมาใช้ในการพิจารณาค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกล่าวคือบริษัทที่มีการจัดการกำไรให้สูงขึ้นเมื่อผู้สอบบัญชีประเมินความเสี่ยงแล้วพบความเสี่ยงดังกล่าวผู้สอบบัญชีจะบริหารความเสี่ยงโดยการเพิ่มความพยายามในการตรวจสอบ เพิ่มขอบเขตของการตรวจสอบ เพิ่มระยะเวลาที่ใช้ในการตรวจสอบ รวมทั้งเพิ่มคุณภาพในการตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่าวิธีการตรวจสอบดังกล่าวได้ลดความเสี่ยงในการตรวจสอบจนถึงระดับต่ำพอที่ผู้สอบบัญชีจะยอมรับได้ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานการสอบบัญชีแสดงให้เห็นว่าผู้สอบบัญชีได้ทำการตอบสนองความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการตรวจสอบแล้ว

5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย หน่วยงานกำกับดูแล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการประเมินผลการวิเคราะห์ในภาพรวมไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี แสดงให้เห็นว่าผู้สอบบัญชีไม่สามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีจากบริษัทลูกค้าได้ตามที่เกิดขึ้นจริงหรือไม่สามารถเพิ่มค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีได้เมื่อพบความเสี่ยงจากการจัดการกำไร และเมื่อพิจารณาการคิดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีจากการสัมภาษณ์ผู้สอบบัญชีพบว่าสำนักงานสอบบัญชีมีการคำนวณค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยใช้วิธี Recovery Rate ซึ่งเป็นวิธีการคำนวณในกรณีที่ผู้สอบบัญชีมีความเห็นว่าอัตราค่าธรรมเนียมของผู้ปฏิบัติงานคุณระยะเวลาที่ใช้ขึ้นอาจจะสูงเกินไป จึงมีการกำหนดอัตราเป็นเปอร์เซ็นต์ของค่าธรรมเนียมที่คำนวณได้ตามความต้องการของสำนักงานสอบบัญชีและความสามารถในการจ่ายชำระของบริษัทลูกค้าหรือขึ้นอยู่กับภาระจากรองของสำนักงานสอบบัญชีและบริษัทลูกค้า จากเหตุผลดังกล่าวมีความเป็นไปได้ว่าการใช้วิธี Recovery Rate มีผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่เรียกเก็บจากบริษัทลูกค้านั้นต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ดังนั้นสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย หน่วยงานกำกับดูแล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีให้เหมาะสมกับงานที่ผู้สอบบัญชีได้ปฏิบัติ รวมทั้งเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่สำนักงานสอบบัญชีและบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชี

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อบริษัทและผู้ถือหุ้น เนื่องจากเมื่อผู้สอบบัญชีพบความเสี่ยงจากการจัดการกำไรของบริษัท ผู้สอบบัญชีพยายามลดความเสี่ยงหรือบริหารความเสี่ยงโดยการเพิ่มขอบเขตของการตรวจสอบ เพิ่มระยะเวลาที่ใช้ในการตรวจสอบส่งผลให้การคิดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้น ดังนั้นถ้าบริษัทต้องการที่จะทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ต่ำลง ผู้บริหารของบริษัทควรพิจารณาบริหารความเสี่ยงจากการจัดการกำไรให้ลดลง รวมทั้งควรรายงานผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของบริษัทให้สะท้อนมูลค่าของธุรกิจที่แท้จริงและถูกต้องตามที่ควร จากเหตุผลดังกล่าวตลาดหลักทรัพย์หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณามาตรการหรือกฎเกณฑ์เพื่อใช้ในการควบคุมการรายงานผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนให้มีความรัดกุมมากขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าบริษัทจดทะเบียนโดยเฉพาะบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50 มีแนวโน้มในการจัดการกำไรโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตกแต่งกำไรเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ผลการวิจัยที่ได้เป็นประโยชน์ต่อสังคมคือผู้ใช้งบการเงิน โดยช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคมและผู้ใช้งบการเงินว่า ผู้สอบบัญชีมีการตอบสนองต่อความเสี่ยงโดยการปรับปรุงกระบวนการในการตรวจสอบเพื่อเพิ่มคุณภาพในการสอบบัญชีให้มากขึ้น ซึ่งมีผลทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีสูงขึ้นตามไปด้วย รวมทั้งทำให้สังคมและผู้ใช้งบการเงินเชื่อมั่นได้ว่างบการเงินที่ผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำและนำเสนอ นั้น ผู้สอบบัญชีได้ทำการบริหารความเสี่ยงหรือตอบสนองต่อความเสี่ยงแล้ว ดังนั้นเพื่อให้สังคมและผู้ใช้งบการเงินได้ทราบถึงความแตกต่างของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของแต่ละบริษัท ตลาดหลักทรัพย์ควรพิจารณาถึงความสำคัญของการเปิดเผยข้อมูลนี้ รวมทั้งควรพิจารณาถึงประโยชน์ที่จะได้รับกับต้นทุนที่ต้องใช้ในการเปิดเผยค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียน เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการกำหนดข้อบังคับให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ต้องเปิดเผยค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี รวมทั้งค่าบริการอื่นๆ (NON-AUDIT FEES) เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนเป็นไปตามความสมัครใจส่งผลให้เกิดความแตกต่างในรายละเอียดของการเปิดเผยข้อมูล ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาถึงรายละเอียดของข้อมูลหรือรูปแบบที่จะต้องเปิดเผยประกอบด้วยเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยในอนาคต

5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อในอนาคต

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเฉพาะบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำหรับตัวแปรที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาคือ การจัดการกำไรโดยวัดการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารที่คำนวณจากการใช้ Cross-sectional Modified Jones model และตัวแปรควบคุม ประกอบด้วย (1) ขนาดของบริษัท (2) อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (3) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (4) ผลขาดทุนจากการดำเนินงาน (5) รายงานของผู้สอบบัญชีงวดก่อน

(6) ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (7) สัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ และ (8) จำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวม ซึ่งได้จากการทบทวนวรรณกรรมในอดีต สำหรับงานวิจัยในอนาคต ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ศึกษากลุ่มตัวอย่างเฉพาะบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้วิจัยท่านอื่นอาจเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างของบริษัทที่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือใช้กลุ่มบริษัทขนาดกลาง (MAI) หรือกลุ่มบริษัทมหาชนที่เพิ่งเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเฉพาะตัวแปรการจัดการกำไร ดังนั้นในอนาคตผู้วิจัยท่านอื่นอาจทำการศึกษาโดยใช้ตัวแปรอื่นๆ ที่อาจจะมีผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี อาทิเช่น ความเสี่ยงจากการถูกฟ้องร้อง ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของผู้สอบบัญชี องค์กรประกอบและคุณสมบัติของผู้บริหารและคณะกรรมการตรวจสอบ เป็นต้นเพื่อศึกษาว่าตัวแปรใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี สำหรับตัวแปรตามในการวิจัยครั้งนี้คือค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ในอนาคตผู้วิจัยท่านอื่นอาจเปลี่ยนไปศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับ ค่าบริการอื่นๆ (NON-AUDIT FEES) เพื่อศึกษาว่าการให้บริการอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการให้บริการสอบบัญชียังมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรหรือไม่ และเพื่อให้ได้ผลการวิจัยเชิงประจักษ์สำหรับกรณีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมทั้งได้ผลงานวิจัยที่มีประโยชน์มากขึ้น